

Komprimační vzorkování

aneb potřebujeme ještě Shannona a Kotelnikova?

Pavel Rajmic

SPLab ÚTKO FEKT VUT v Brně

24. dubna 2013

Úvod

- Tzv. řídké (sparse) reprezentace signálů jsou v dnešní době vysoce atraktivním tématem
- Zahrnuje optimalizaci, pravděpodobnost, lineární algebru
- Zasahuje do teorie informace
- Nacházejí se stále nové aplikace
- Asi nejpopulárnější (meta)aplikací je tzv. komprimované snímání (compressed sensing, compressive sampling, CS)

Osnova

- Model signálu
- Motivační příklad komprimačního vzorkování
- Vzorkování podle Shannona a Kotelnikova
- Řídké signály, jednoznačnost reprezentací
- Algoritmy pro jejich hledání
- Komprimované snímání
- Simulace
- Aplikace

Aditivní model signálu

Modelujeme signál $\mathbf{y}$ jako lineární kombinaci základních „stavebních bloků“ $\mathbf{a}_i$:

$$\mathbf{y} = \sum_i x_i \mathbf{a}_i,$$

kde x_i jsou váhy neboli souřadnice $\mathbf{y}$ v systému $\{\mathbf{a}_i\}$. Jednotlivým $\mathbf{a}_i$ říkáme *atomy*, celému systému říkáme *slovník*.

Aditivní model signálu

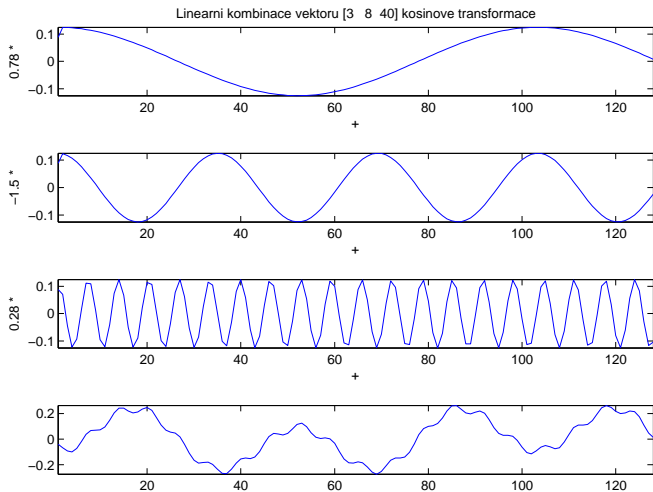
Modelujeme signál $\mathbf{y}$ jako lineární kombinaci základních „stavebních bloků“ $\mathbf{a}_i$:

$$\mathbf{y} = \sum_i x_i \mathbf{a}_i,$$

kde x_i jsou váhy neboli souřadnice $\mathbf{y}$ v systému $\{\mathbf{a}_i\}$. Jednotlivým $\mathbf{a}_i$ říkáme *atomy*, celému systému říkáme *slovník*.

Budeme pracovat v diskrétním čase

Aditivní model signálu – příklad

$$\mathbf{y} = \sum_i x_i \mathbf{a}_i$$

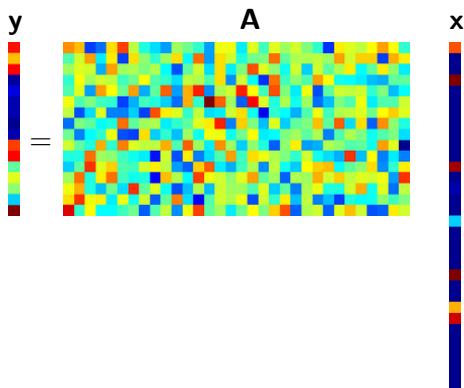
Zde uplatněné $\{\mathbf{a}_i\}$ jsou tři atomy vybrané z báze DCT

Aditivní model signálu – maticové vyjádření

Model

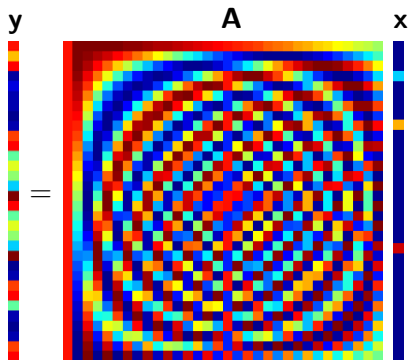
$$\mathbf{y} = \sum_i x_i \mathbf{a}_i$$

můžeme zapsat jako násobení matice obsahující slovník: $\mathbf{y} = \mathbf{A}\mathbf{x}$

Aditivní model signálu – maticové vyjádření

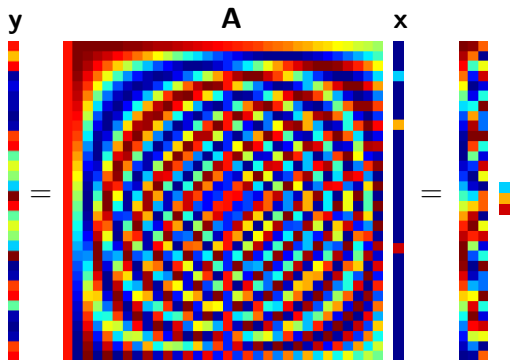
V našem příkladě s bází DCT: $\mathbf{y} = \mathbf{A}\mathbf{x}$

Aditivní model signálu – maticové vyjádření

V našem příkladě s bází DCT: $\mathbf{y} = \mathbf{A}\mathbf{x}$

Vzorkování tradičně

- Shannon, Whittaker, Nyquist, Kotelnikov, Raabe, Someya říkají:
- Pokud signál má nejvyšší nenulový kmitočet $f_{\max}$, pak vzorkovací kmitočet musí splňovat

$$f_{\text{vz}} > 2f_{\max}$$

aby mohlo dojít k přesné rekonstrukci

- Rekonstrukce klasická, jednoduchá, interpolací mezi vzorky

Vzorkování tradičně

- Shannon, Whittaker, Nyquist, Kotelnikov, Raabe, Someya říkají:
- Pokud signál má nejvyšší nenulový kmitočet $f_{\max}$, pak vzorkovací kmitočet musí splňovat

$$f_{\text{vz}} > 2f_{\max}$$

aby mohlo dojít k přesné rekonstrukci

- Rekonstrukce klasická, jednoduchá, interpolací mezi vzorky
- Tato poučka nebere v potaz jak spektrum vypadá
- Zavedme nějakou apriori informaci

Vzorkování tradičně

- Shannon, Whittaker, Nyquist, Kotelnikov, Raabe, Someya říkají:
- Pokud signál má nejvyšší nenulový kmitočet $f_{\max}$, pak vzorkovací kmitočet musí splňovat

$$f_{\text{vz}} > 2f_{\max}$$

aby mohlo dojít k přesné rekonstrukci

- Rekonstrukce klasická, jednoduchá, interpolací mezi vzorky
- Tato poučka nebere v potaz jak spektrum vypadá
- Zaveďme nějakou apriori informaci
- Pokud spektrum signálu je omezeno na pásmo (f_1, f_2) , pak pro přesnou rekonstrukci stačí zvolit

$$\frac{2f_1}{n-1} > f_{\text{vz}} > \frac{2f_2}{n},$$

pokud ovšem existuje vhodné celé n

- Rekonstrukce interpolací

Vzorkování tradičně

- Shannon, Whittaker, Nyquist, Kotelnikov, Raabe, Someya říkají:
- Pokud signál má nejvyšší nenulový kmitočet $f_{\max}$, pak vzorkovací kmitočet musí splňovat

$$f_{\text{vz}} > 2f_{\max}$$

aby mohlo dojít k přesné rekonstrukci

- Rekonstrukce klasická, jednoduchá, interpolací mezi vzorky
- Tato poučka nebere v potaz jak spektrum vypadá
- Zavedme nějakou apriori informaci
- Pokud spektrum signálu je omezeno na pásmo (f_1, f_2) , pak pro přesnou rekonstrukci stačí zvolit

$$\frac{2f_1}{n-1} > f_{\text{vz}} > \frac{2f_2}{n},$$

pokud ovšem existuje vhodné celé n

- Rekonstrukce interpolací
- U *podvzorkování* to funguje stejně

Motivační příklad – Matlab

- ekvidistantní a náhodné podvzorkování signálu DCT
- a rekonstrukce pomocí ℓ_1 -minimalizace
- co všechno jsme vysledovali?

Vzorkování méně tradičně

- Neekvidistantní odebrání vzorků
- Signály s „Finite rate of innovation“
- Všechny přístupy považují signál za součet dílčích signálů

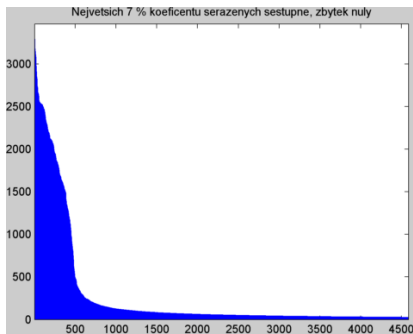
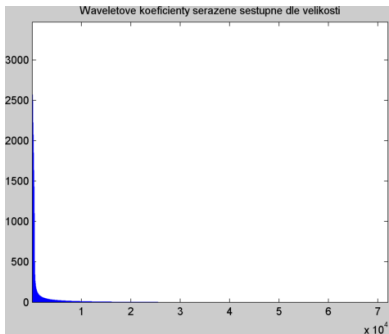
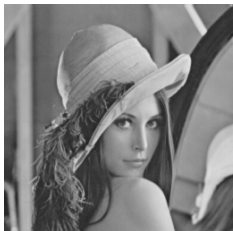
Formulace úlohy I.

- Vektor $\mathbf{y} \in \mathbb{C}^m$ je znám (měření, signál)
- Matice $\mathbf{A} \in \mathbb{C}^{m \times N}$, $m < N$, je plné hodnoti (atomy, slovník)
- Pak máme nekonečně mnoho řešení $\mathbf{x}$ tohoto systému $\mathbf{y} = \mathbf{A}\mathbf{x}$
- Které si vybrat?

$$\mathbf{y} = \mathbf{A}\mathbf{x}$$

Motivační příklad – řídkost v bázi vlnkové transformace

Formální definice řídkosti (sparsity)

- Definujeme ℓ_0 -normu vektoru $\mathbf{x} \in \mathbb{C}^N$ jako

$$\|\mathbf{x}\|_0 = |\text{supp}(\mathbf{x})|$$

tj. počet jeho nenulových složek

- Příklad: $\| [1, 0, -4, 5, 0] \|_0 = 3$.

Formální definice řídkosti (sparsity)

- Definujeme ℓ_0 -normu vektoru $\mathbf{x} \in \mathbb{C}^N$ jako

$$\|\mathbf{x}\|_0 = |\text{supp}(\mathbf{x})|$$

tj. počet jeho nenulových složek

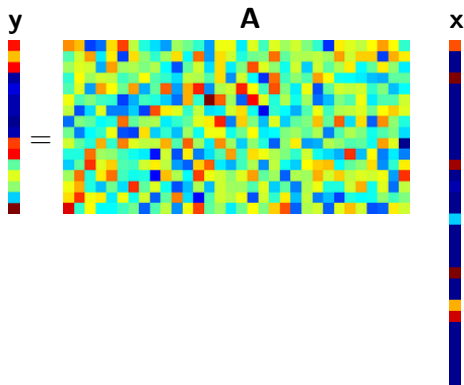
- Příklad: $\| [1, 0, -4, 5, 0] \|_0 = 3$.
- k -řídký vektor splňuje

$$\|\mathbf{x}\|_0 \leq k$$

Formulace úlohy II.

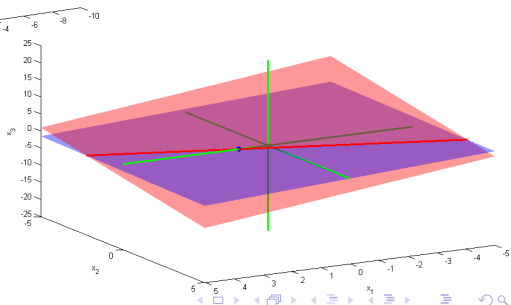
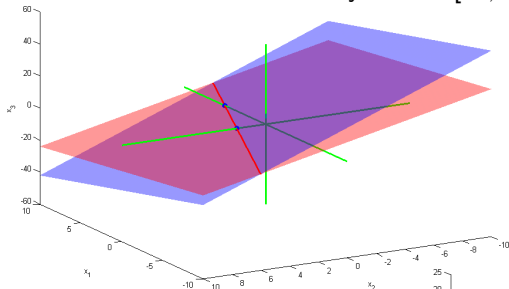
- Jaké řešení $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$ si zvolit?
- Chtěli bychom nejřidší možné:

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_0 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y} \quad (\text{P0})$$

Řídká řešení SLR – jednoduché příklady

Dvě rovnice o třech neznámých $\mathbf{x} = [x_1, x_2, x_3]^T$; různé situace

Řídká řešení SLR – povolené odchýlení

- Aproximační úloha s povolenou odchylkou

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_0 \quad \text{vzhledem k} \quad \|\mathbf{Ax} - \mathbf{y}\|_2 \leq \delta, \quad (\text{P0}\delta)$$

- přípustná množina je „tubus“ okolo přesného řešení

Postačující podmínky pro jednoznačnost řešení

- Číslo $\text{spark}(\mathbf{A})$ definujeme jako nejmenší počet sloupců matice $\mathbf{A}$, které jsou lineárně závislé. Formálně

$$\text{spark}(\mathbf{A}) = \min_{\mathbf{z} \in \ker \mathbf{A}, \mathbf{z} \neq \mathbf{0}} \|\mathbf{z}\|_0. \quad (1)$$

- $\text{spark}(\mathbf{A})$ může být mezi 2 a $m + 1$

Postačující podmínky pro jednoznačnost řešení

- Číslo $\text{spark}(\mathbf{A})$ definujeme jako nejmenší počet sloupců matice $\mathbf{A}$, které jsou lineárně závislé. Formálně

$$\text{spark}(\mathbf{A}) = \min_{\mathbf{z} \in \ker \mathbf{A}, \mathbf{z} \neq \mathbf{0}} \|\mathbf{z}\|_0. \quad (1)$$

- $\text{spark}(\mathbf{A})$ může být mezi 2 a $m + 1$
- **Tvrzení:** Pokud má soustava $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$ řešení $\mathbf{x}$ splňující

$$\|\mathbf{x}\|_0 < \frac{\text{spark}(\mathbf{A})}{2}, \quad (2)$$

pak $\mathbf{x}$ je nutně (jediné) nejřidší možné řešení.

Postačující podmínky pro jednoznačnost řešení

- Číslo $\text{spark}(\mathbf{A})$ definujeme jako nejmenší počet sloupců matice $\mathbf{A}$, které jsou lineárně závislé. Formálně

$$\text{spark}(\mathbf{A}) = \min_{\mathbf{z} \in \ker \mathbf{A}, \mathbf{z} \neq \mathbf{0}} \|\mathbf{z}\|_0. \quad (1)$$

- $\text{spark}(\mathbf{A})$ může být mezi 2 a $m + 1$
- **Tvrzení:** Pokud má soustava $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$ řešení $\mathbf{x}$ splňující

$$\|\mathbf{x}\|_0 < \frac{\text{spark}(\mathbf{A})}{2}, \quad (2)$$

pak $\mathbf{x}$ je nutně (jediné) nejřidší možné řešení.

- Elegantní, ale:
  - jak v praxi $\text{spark}(\mathbf{A})$ najít?
  - velmi, velmi konzervativní (worst-case analysis přes všechny možnosti)

Algoritmy pro nalezení řešení

- Základní problém

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_0 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y} \quad (\text{P0})$$

obsahuje $\|\cdot\|_0$ a je neřešitelný v polynomiálním čase (kombinatorická úloha, NP-těžký)

- Takže jakýkoliv algoritmus, který nachází řešení v polynomiálním čase, nutně musí (obecně) najít pouze aproximaci správného řešení
- Budeme doufat, že bude dostatečně blízko nejřidšímu
- Můžeme použít „hladové“ (greedy) algoritmy (např. Orthogonal Matching Pursuit)
- nebo problém „relaxovat“ na nejbližší konvexní problém

Normy

- Normu vektoru $\mathbf{x} \in \mathbb{C}^N$ definujeme

$$\|\mathbf{x}\|_p := \left(\sum_{i=1}^N |x_i|^p \right)^{1/p} \quad \text{pro } 1 \leq p < \infty,$$

$$\|\mathbf{x}\|_p := \sum_{i=1}^N |x_i|^p \quad \text{pro } 0 < p < 1,$$

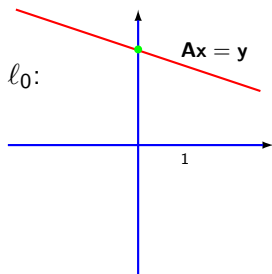
$$\|\mathbf{x}\|_0 := |\text{supp}(\mathbf{x})|$$

- Tedy

$$\|\mathbf{x}\|_2 := \sqrt{\sum_{i=1}^N |x_i|^2} \quad (\text{Eukleides}), \quad \|\mathbf{x}\|_1 := \sum_{i=1}^N |x_i| \quad (\text{Manhattan})$$

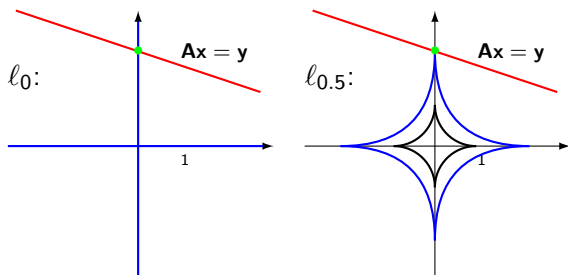
ℓ_p -relaxace: $\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_p$ vzhledem k $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$

„Nejbližší“ konvexní optimalizační problém je při použití ℓ_1 -normy:

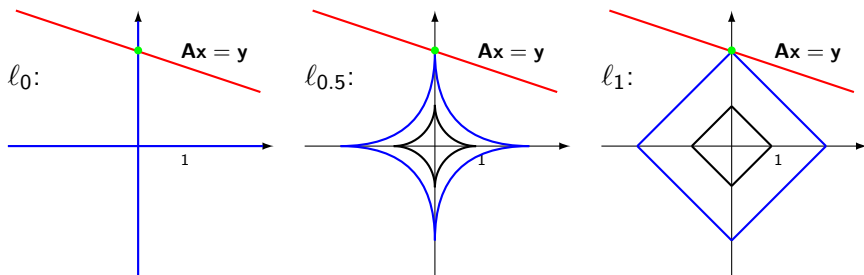
ℓ_p -relaxace: $\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_p$ vzhledem k $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$

„Nejbližší“ konvexní optimalizační problém je při použití ℓ_1 -normy:

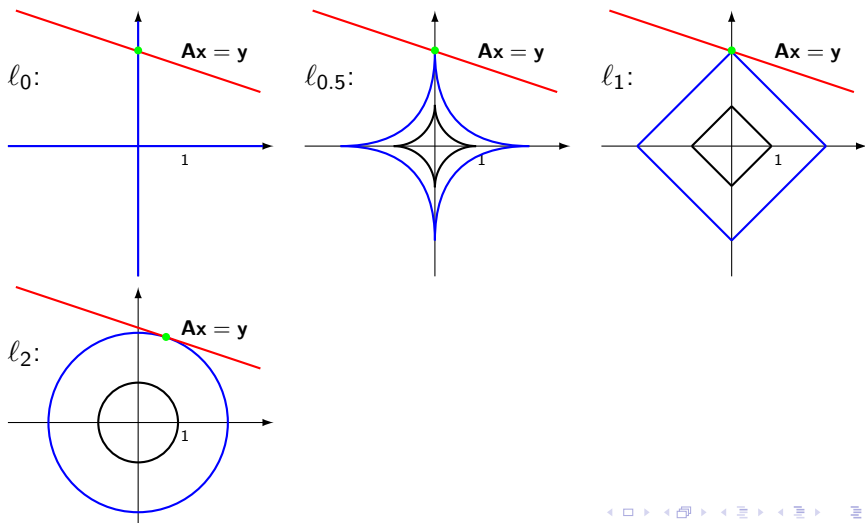
ℓ_p -relaxace: $\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_p$ vzhledem k $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$

„Nejbližší“ konvexní optimalizační problém je při použití ℓ_1 -normy:

ℓ_p -relaxace: $\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_p$ vzhledem k $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$

„Nejbližší“ konvexní optimalizační problém je při použití ℓ_1 -normy:

ℓ_1 -relaxace

- Tedy relaxovaná úloha zní

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_1 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y}. \quad (\text{P1})$$

čili

$$\min_{\mathbf{x}} \sum_{i=1}^N |x_i| \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y}. \quad (\text{P1})$$

- to se nazývá Basis Pursuit; různé metody a software pro řešení, počínaje lineárním programováním

ℓ_1 -relaxace

- Tedy relaxovaná úloha zní

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_1 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y}. \quad (\text{P1})$$

čili

$$\min_{\mathbf{x}} \sum_{i=1}^N |x_i| \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y}. \quad (\text{P1})$$

- to se nazývá Basis Pursuit; různé metody a software pro řešení, počínaje lineárním programováním
- Za přítomnosti šumu

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_1 \quad \text{vzhledem k} \quad \|\mathbf{Ax} - \mathbf{y}\|_2 \leq \delta, \quad (\text{P1}\delta)$$

- to se nazývá LASSO; robustní statistika

Podmínky ekvivalence ℓ_1 - ℓ_0

- Kdy jsou řešení (P1) a (P0) shodná?
- Překvapivě „často“: vždy, když jádro $\ker \mathbf{A}$ není rovnoběžné s (nad)stěnou ℓ_1 -mnohostěnu
- Podmínky ekvivalence dává řada kritérií
- Problém je, že většina z nich je výpočetně neúnosná
- Nejčastěji používaná je RIP (Restricted Isometry Property), stabilní i za přítomnosti šumu

RIP

- Konstanta omezené isometrie δ_k matice $\mathbf{A} \in \mathbb{C}^{m \times N}$ je nejmenší číslo takové, že platí

$$(1 - \delta_k) \leq \frac{\|\mathbf{A}\mathbf{z}\|_2^2}{\|\mathbf{z}\|_2^2} \leq (1 + \delta_k) \quad (3)$$

pro všechny k -řádké vektory $\mathbf{z}$.

- Řekneme, že matice $\mathbf{A}$ splňuje RIP řádu k s konstantou δ_k , pokud $\delta_k \in (0, 1)$.
- Máme zde zeslabení isometrie dvěma směry:
  - požadavek je pouze na submatice z $\mathbf{A}$, nikoliv na matici celou
  - odchylka od zachování původní normy (ℓ_2 -kružnice deformována; singulární čísla)
- Interpretace: Jakýkoliv normalizovaný k -řádký vektor po transformaci maticí $\mathbf{A}$ nezmění příliš svou velikost.

Podmínky na ekvivalenci obsahující RIP

- Jednoduše se dá dokázat **tvrzení**: Splňuje-li **A** RIP řádu $2k$ s konstantou $\delta_{2k} \in (0, 1)$, pak případné řešení soustavy $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$ řídkosti nejvýše k musí být jediné.
  - to ovšem nezaručuje, že to řešení lze najít „rozumnými“ prostředky

Podmínky na ekvivalenci obsahující RIP

- Jednoduše se dá dokázat **tvrzení**: Splňuje-li $\mathbf{A}$ RIP řádu $2k$ s konstantou $\delta_{2k} \in (0, 1)$, pak případné řešení soustavy $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$ řídkosti nejvýše k musí být jediné.
  - to ovšem nezaručuje, že to řešení lze najít „rozumnými“ prostředky
- **Tvrzení**: Nechť $\mathbf{A}$ splňuje RIP řádu $3k$ s konstantou $\delta_{3k} < \frac{1}{3}$. Nechť $\mathbf{x}^*$ je řešením ℓ_1 -minimalizace vzhledem k $\mathbf{y} = \mathbf{Ax}$. Pak

$$\|\mathbf{x} - \mathbf{x}^*\|_2 \leq C \frac{\sigma_k(\mathbf{x})_1}{\sqrt{k}},$$

kde $C > 0$ je konstanta závisující pouze na δ_{3k} .

- pravá strana bude díky $\sigma_k(\mathbf{x})_1$ nulová pro všechny k -řídké vektory!

Podmínky na ekvivalenci obsahující RIP

- Jednoduše se dá dokázat **tvrzení**: Splňuje-li $\mathbf{A}$ RIP řádu $2k$ s konstantou $\delta_{2k} \in (0, 1)$, pak případné řešení soustavy $\mathbf{Ax} = \mathbf{y}$ řídkosti nejvýše k musí být jediné.
  - to ovšem nezaručuje, že to řešení lze najít „rozumnými“ prostředky
- **Tvrzení**: Nechť $\mathbf{A}$ splňuje RIP řádu $3k$ s konstantou $\delta_{3k} < \frac{1}{3}$. Nechť $\mathbf{x}^*$ je řešením ℓ_1 -minimalizace vzhledem k $\mathbf{y} = \mathbf{Ax}$. Pak

$$\|\mathbf{x} - \mathbf{x}^*\|_2 \leq C \frac{\sigma_k(\mathbf{x})_1}{\sqrt{k}},$$

kde $C > 0$ je konstanta závisající pouze na δ_{3k} .

- pravá strana bude díky $\sigma_k(\mathbf{x})_1$ nulová pro všechny k -řídké vektory!
- **Tvrzení**: Nechť $\mathbf{A}$ splňuje RIP řádu $2k$ s konstantou $\delta_{2k} < 0,4142$. Pak

$$\|\mathbf{x} - \mathbf{x}^*\|_2 \leq C \frac{\sigma_k(\mathbf{x})_1}{\sqrt{k}}$$

$$\|\mathbf{x} - \mathbf{x}^*\|_1 \leq C \sigma_k(\mathbf{x})_1$$

Matice vyhovující RIP

- Jak vlastně vypadají $m \times N$ matice $\mathbf{A}$, které splňují RIP?

Matice vyhovující RIP

- Jak vlastně vypadají $m \times N$ matice $\mathbf{A}$, které splňují RIP?
- Prozatím víme jen o náhodných

Částečné zhodnocení

- Teorie nám není příliš nakloněna
- Praxe však ukazuje, že můžeme dosáhnout mnohonásobně lepších výsledků než postačující podmínky zaručují

Komprimované snímání – formulace úlohy

- Obvyklý způsob komprimace dat – adaptivně vůči signálu
  - nasnímá se vše a pak se jejich „nejméně důležitá část“ vypustí
  - JPEG komprese jako příklad
- CS má jinou strategii – neadaptivní
  - nasnímá se rovnou pouze tolik „vzorků“, kolik je skutečně potřeba
  - jaká je cena za rychlejší akvizici?

Komprimované snímání – formulace úlohy

- Obvyklý způsob komprimace dat – adaptivně vůči signálu
  - nasnímá se vše a pak se jejich „nejméně důležitá část“ vypustí
  - JPEG komprese jako příklad
- CS má jinou strategii – neadaptivní
  - nasnímá se rovnou pouze tolik „vzorků“, kolik je skutečně potřeba
  - jaká je cena za rychlejší akvizici?
- Vrátime se k původní úloze

$$\min_{\mathbf{x}} \|\mathbf{x}\|_0 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{Ax} = \mathbf{y}, \quad (\text{P0})$$

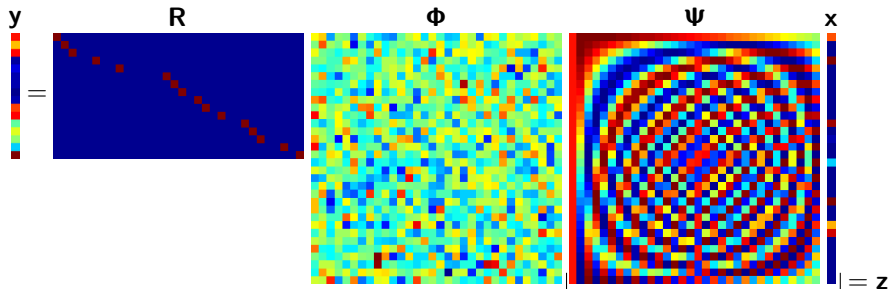
- U CS bude mít $\mathbf{A}$ speciální konstrukci

Komprimované snímání – formulace úlohy

- Úloha CS:

$$\tilde{\mathbf{x}} := \arg \min \|\mathbf{x}\|_0 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{y} = \underbrace{\mathbf{R}\Phi}_{\mathbf{P}} \underbrace{\Psi\mathbf{x}}_{\mathbf{z}} \quad (\text{P1U})$$

- Ψ je ortonormální báze pro signál $\mathbf{z}$, souřadnice $\mathbf{x}$ jsou řádké
- Φ je zatím nespecifikovaná matice $N \times N$
- $\mathbf{R}$ je matice, která provede náhodný výběr m řádků z Φ

Komprimované snímání – formulace úlohy

- Tzv. měření v CS tedy ($\mathbf{P} = \mathbf{R}\Phi$, $\mathbf{A} = \mathbf{P}\Psi$, $\mathbf{z} = \Psi\mathbf{x}$) můžeme zapsat:

$$\mathbf{y} = \mathbf{P}\mathbf{z}$$

- Řeší se tedy úloha

$$\tilde{\mathbf{x}} := \arg \min \|\mathbf{x}\|_0 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{y} = \mathbf{P}\Psi\mathbf{x} \quad (\text{P1U})$$

- Když je $\tilde{\mathbf{x}}$, resp. jeho odhad nalezen, signál je rekonstruován triviálně:

$$\tilde{\mathbf{z}} = \Psi\tilde{\mathbf{x}}$$

Kolik měření je třeba učinit?

- Kolik měření je potřeba udělat, abychom mohli garantovat dobrou rekonstrukci pomocí ℓ_1 -minimalizace?
- Jinými slovy: kolik řádků m má mít matice $\mathbf{P}$, zvaná *měřící*?

Vzájemná koherence pro dvě ortobáze

- Máme-li matici složenou ze dvou ortonormálních bází (tedy $N \times 2N$), pak vzájemnou koherenci napíšeme jako

$$\mu([\Phi, \Psi]) = \max_{1 \leq i, j \leq N} |\psi_i^\top \phi_j| \quad (4)$$

- Koherence se v tomto případě pohybuje mezi $\frac{1}{\sqrt{N}}$ a 1
- Na koherenci je založeno tvrzení, které určuje dostatečný počet měření (vzorků), aby ℓ_1 -minimalizace dala přesné řešení

Závislost počtu měření na koherenci a řídkosti

- **Tvrzení:** Necht' je dán signál $\mathbf{z}$, který má v Ψ k -řádkou reprezentaci $\mathbf{x}$. Pak řešení ℓ_1 -minimalizace

$$\min \|\mathbf{x}\|_1 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{y} = \mathbf{R}\Phi\Psi\mathbf{x}, \quad (5)$$

kde $\mathbf{y}$ jsou měření, je současně s vysokou pravděpodobností nejřidší možné, pokud je pro $\mathbf{R}$ zvoleno

$$m \geq C \cdot \mu^2([\Phi, \Psi]) \cdot k \cdot N \cdot \ln N, \quad (6)$$

pro nějakou kladnou konstantu C .

Závislost počtu měření na koherenci a řídkosti

- **Tvrzení:** Necht' je dán signál $\mathbf{z}$, který má v Ψ k -řádkou reprezentaci $\mathbf{x}$. Pak řešení ℓ_1 -minimalizace

$$\min \|\mathbf{x}\|_1 \quad \text{vzhledem k} \quad \mathbf{y} = \mathbf{R}\Phi\Psi\mathbf{x}, \quad (5)$$

kde $\mathbf{y}$ jsou měření, je současně s vysokou pravděpodobností nejřidší možné, pokud je pro $\mathbf{R}$ zvoleno

$$m \geq C \cdot \mu^2([\Phi, \Psi]) \cdot k \cdot N \cdot \ln N, \quad (6)$$

pro nějakou kladnou konstantu C .

- Počet měření m závisí na řídkosti k pouze lineárně
- Dvojice ortobází s koherencí $\frac{1}{\sqrt{N}}$ potřebují pouze řádově $k \cdot \ln N$ měření
- Naopak, jak koherence roste, přestává to být atraktivní a mívá to k nesmyslnosti

Výběr matice Φ

- Báze Ψ je fixní, jak vybrat matici Φ ?

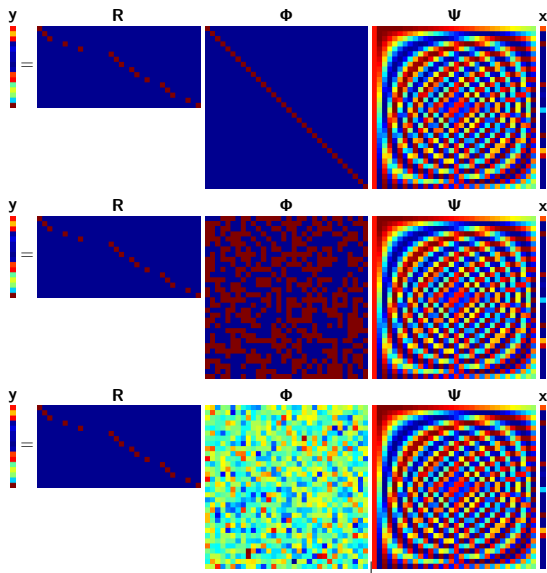
Výběr matice Φ

- Báze Ψ je fixní, jak vybrat matici Φ ?
- Převažují náhodné konstrukce (pokud to dovoluje podstata problému)
- Ty jsou málo koherentní s téměř jakýmkoliv deterministickým slovníkem
- Hlavně gaussovské a bernoulliiovské matice, protože mají výhodné vlastnosti

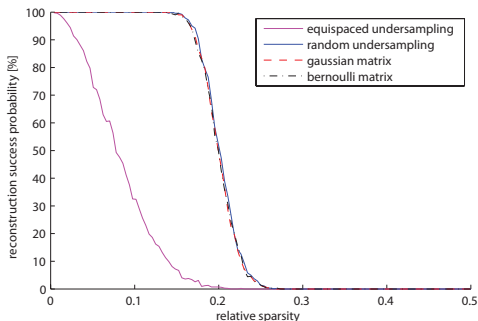
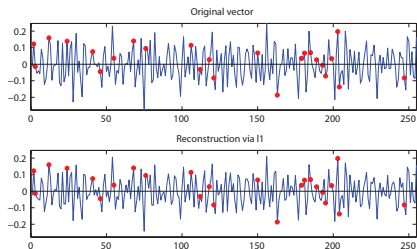
Simulace – 1D signál řídký v DCT

- uměle vytvořený signál délky $N = 256$, řídkost v DCT $k = 1, \dots, 128$, velikost koeficientů náhodná
- počet měření $m = 1, \dots, 128$, pomocí různých Φ a $\mathbf{R}$
- pro každou kombinaci 1000 měření a pokusů o rekonstrukci, pomocí ℓ_1 -minimalizace
- za úspěšnou byla rekonstrukce považována při $\|\mathbf{x} - \tilde{\mathbf{x}}\|_2 \leq 0,05 \cdot \|\mathbf{x}\|_2$

Simulace – signál řídký v DCT: různé scénáře snímání

Simulace – 1D signál řídký v DCT

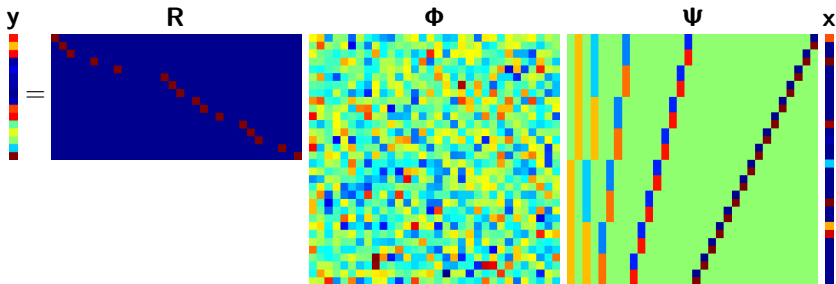

Vlevo: Signál je vytvořen z $k = 8$ nenulových DCT koeficientů. Ukázka jedné realizace náhodného podvzorkování signálu, snímáno $m = 25$ vzorků. Poté výsledek rekonstrukce.

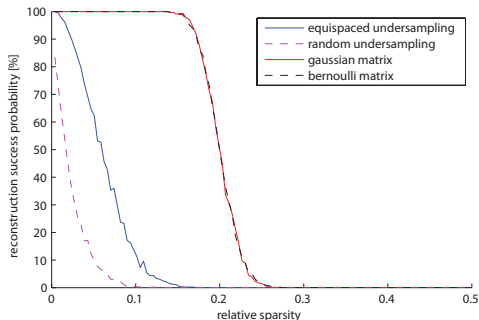
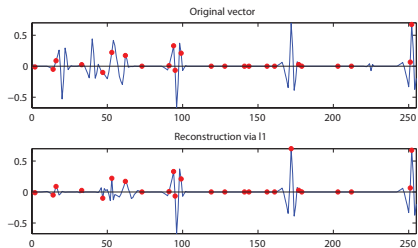
Vpravo: Vliv použitého druhu měřicí matice Φ na úspěšnost rekonstrukce signálu (průměry).

Simulace – 1D signál řídký v bázi waveletů

- podobně vytvořen signál v bázi ortogonálních waveletů Daubechies s kompaktním nosičem
- průběh experimentu totožný
- ilustračně s gaussovským měřením a Haarovým waveletem:

Simulace – 1D signál řídký v bázi waveletů

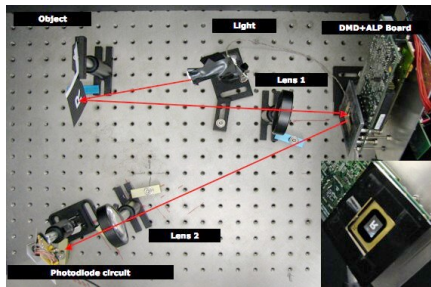
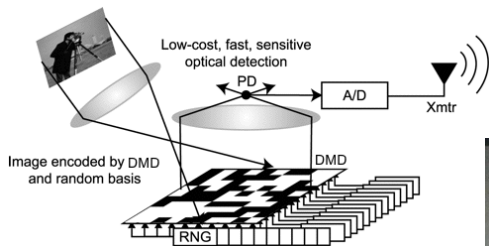

Vlevo: Signál je vytvořen z $k = 8$ nenulových koeficientů ortonormální báze Daubechies 3. Ukázka jedné realizace náhodného podvzorkování signálu, počet vzorků $m = 25$.

Vpravo: Vliv použité měřicí matice Φ na úspěšnost rekonstrukce signálu (průměry).

Single pixel camera – design

Funkční vzorek „jednopixelového fotoaparátu“ (2006): Objekt je přes čočku zobrazen na pole mikrozrcátek, odraz je poté další čočkou soustředěn na jednoduchý snímač, ze kterého se odebere hodnota jasu. Zrcátka během „focení“ *m*krát náhodně změni konfiguraci.

Single pixel camera – výsledky

65536 Pixels
1300 Measurements
(2%)

65536 Pixels
3300 Measurements
(5%)

<http://dsp.rice.edu/cscamera>

CS v magnetické rezonanci

- je jednou ze slibných aplikačních oblastí
- CS pomáhá zrychlit měření
- (na úkor doby rekonstrukce signálu)

Magnetická rezonance – základy

- silná magnetická pole
- návrat do rovnovážného stavu je zachycen cívkou
- signál se snímá *přímo v kmitočtové oblasti* (k-space), tedy $\Phi = \mathbf{F}$ je fixní Fourierova matice
- jedno „měření“ je tedy získání jednoho Fourierova koeficientu
- MRI: po jaké dráze se pohybujeme v k-prostoru určují gradientní pole proměnná v čase
- rekonstrukce je obvykle prováděna lineárními ℓ_2 -technikami (backprojection)
- při ekvidistantním vzorkování:
  - rozlišení obrazu je dáno Nyquistovým kmitočtem
  - pokud některé vzorky chybějí, projeví se to aliasingem, rozmazáním ...

Magnetická rezonance – omezení CS

Výše uvedené by nás vedlo k myšlence:

- *Proč tedy neměřit náhodné vzorky v k -prostoru?* (použitím matice $\mathbf{R}$)

Magnetická rezonance – omezení CS

Výše uvedené by nás vedlo k myšlence:

- *Proč tedy neměřit náhodné vzorky v k -prostoru?* (použitím matice $\mathbf{R}$)

Omezení praktických měření:

- trajektorie v k -prostoru není libovolná (fyzikální a fyziologické hranice)
- měřicí matice $\Phi = \mathbf{F}$ je fixní; tedy zvláště silný tlak na konstrukci „ředících“ bází Ψ

MRI – simulace

- Ověření CS ve zjednodušeném MRI scénáři
- MR obrázek musí být dost řídký v nějaké bázi!
  - tento 128×128 obrázek je řídký v bázi Haarových vlnek
  - vlevo: originál, vpravo: první diference

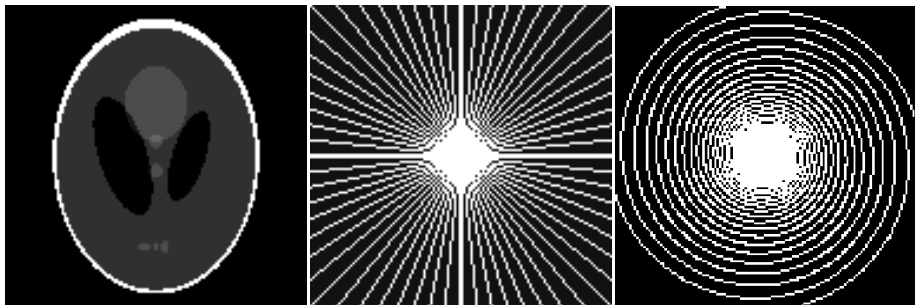
(8 344 nul)

(15 924 nul)

MRI – simulace

Shepp-Loganův fantom 128×128 px (tj. 16 384 pixelů) byl převeden do kmitočtové oblasti a měření byla simulována tak, že byly odebrány pouze Fourierovy koeficienty odpovídající masce (radiální či spirální). Počet měření byl cca 4 000.

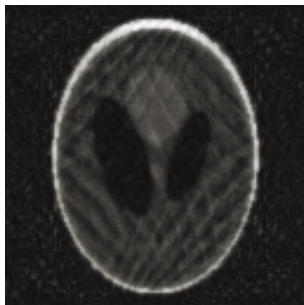

Lineární a nelineární (CS, OMP algoritmus) rekonstrukce jsou porovnány na dalším snímku

Simulace – magnetická rezonance

Srovnání rekonstrukce

lineární, z radiálních čar

PSNR 19,7 dB

CS-OMP, z radiálních čar

PSNR 294,7 dB

CS-OMP, ze spirál

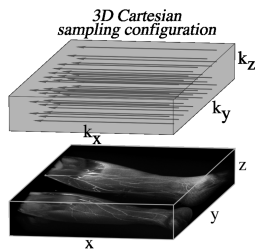
PSNR 291,9 dB

Aplikace CS v MRI

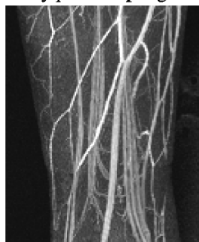
(zpracováno podle článku Lustig et. al., 2008)

- rychlá 3D-angiografie
- MRI mozku
- dynamické snímání srdce

Aplikace CS v MRI: Rychlá 3D-angiografie

nyquist sampling

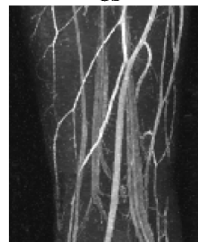
low-resolution

linear

CS

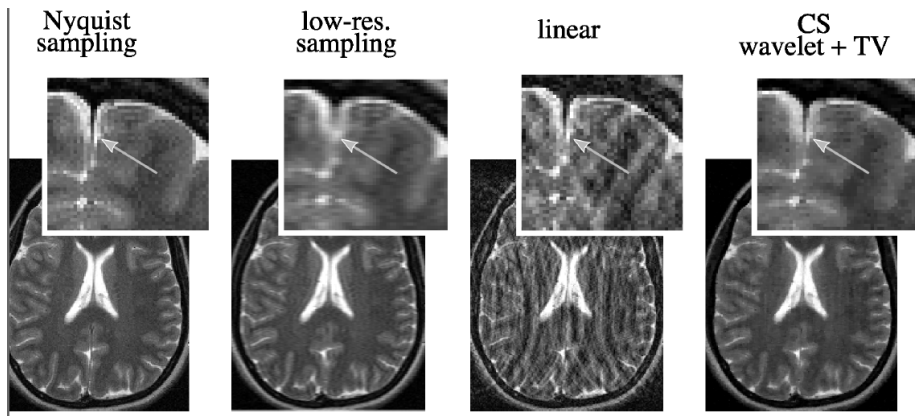

- 10násobné podvzorkování! (zde ve 3D už lze dělat náhodné úsečky)

Aplikace CS v MRI: Zobrazování mozku

- Obdobně jako u 3D-angiografie
- ale signál je řídký ve složitější bázi (wavelety), a je méně řídký

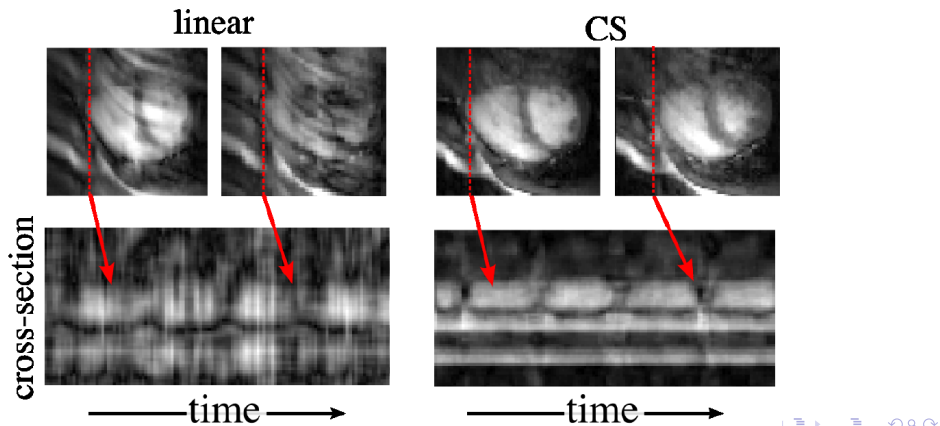
Druhý, třetí, čtvrtý obrázek pořizeny ze stejného množství vzorků:

Aplikace CS v MRI: Dynamické snímání srdce

- k-t prostor
- signál je ve 2D řídce v bázi waveletů a v čase v harmonické bázi

Srovnání pro 7násobné podvzorkování (CS umožnilo 25 fps místo 3,6 fps):

Co dál?

- Spojitý čas: převodníky A/I (Analog-to-Information, Xampling)
- Strukturovaná řídkost – ještě více apriori znalosti
- Low-rank data completion (doplňování chybějících informací, Netflix)
- Spousta aplikací

Závěr

- Jiný způsob „vzorkování“ (měření, snímání, measurements, sensing)
- Měření lineární, rekonstrukce nelineární
- Vzorkovací „kmitočet“ je určen koherencí snímací a reprezentační báze a řídkostí signálu
- Tedy za podmínky řídkosti vzorkovací teorém nepotřebujeme; maximální kmitočet je mimo hru
- Řídká rekonstrukce není omezena na harmonické signály
- Rekonstrukce náročná na čas i paměť, pouze pravděpodobné výsledky
- Podmínky existují vesměs postačující (worst-case), praxe funguje dobře

Doporučená literatura pro orientaci v problematice

Česky

- Hrbáček, Rajmic, Veselý, Špiřík: Řídké reprezentace signálů: úvod do problematiky, *Elektrorevue*, 2011
- Hrbáček, Rajmic, Veselý, Špiřík: Řídké reprezentace signálů: komprimované snímání, *Elektrorevue*, 2011

Anglicky

- Bruckstein, Donoho, Elad: From Sparse Solutions of Systems of Equations to Sparse Modeling of Signals and Images, *SIAM Review*, 2009
- Candés, Wakin: An Introduction to Compressive Sampling, *IEEE Signal Processing Magazine*, March 2008
- Lustig, Donoho, Santos, Pauly: Compressed Sensing MRI, *IEEE Signal Processing Magazine*, March 2008.

Závěrem

- Díky Radkovi Hrbáčkovi za provedení simulací a za vytvoření obrázků
- Email `rajmic[at]feec.vutbr.cz`
- Web `http://www.utko.feec.vutbr.cz/~rajmic`
- SPLab web `http://splab.cz`

Závěrem

- Díky Radkovi Hrbáčkovi za provedení simulací a za vytvoření obrázků
- Email `rajmic[at]feec.vutbr.cz`
- Web `http://www.utko.feec.vutbr.cz/~rajmic`
- SPLab web `http://splab.cz`

Děkuji vám za pozornost.